

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת וירא תשע"ז

עלון מס' 36

בס"ד

הנותן ליעף כוח חלק א'

תקציר הפרקים הקודמים

הנערים יצאו לחופשת סוף שנה, גנבים שבאו לפרוץ לחממות של אלעזר, דודו של מתן, שברו את החממות, ולכן היה צורך לקטוף את הירקות במהירות, לפני שיתקלקלו ע"י השמש, הבחורים התנדבו לסייע במשימה, כאשר הנערים התכוונו לחזור לשבת לביתם עלתה בעיה, שכן היה צורך להשלים מניין בגבעה הסמוכה, בצאת השבת ערכו כולם סעודה רביעית ובזמן הסעודה העביר הרב חזקיה שיעור בעניין צאת השבת עפ"י רבינו תם

שכן דעת רבים מאד מהפוסקים הסוברים כדעת רבינו תם, ועל צבאם מרן השלחן ערוך שקבלנו הוראותיו. והוא ספק איסור סקילה. וכל המחמירים בזה במוצאי שבת ויום טוב ישאו ברכה מאת ה'. וכן יש לזוהר בכל זה גם בתענית במוצאי יום הכפורים דהוי מדאורייתא" (ילקוט יוסף שבת א' סי' רצ"ג ומהדורת תשס"ד עמוד תרטו. שארית יוסף ח"ג עמ' שצח)

"וואו" קרא נחום "אני רואה שזה באמת דבר חשוב ביותר, להקפיד על זמן ר"ת" – "כן" נענה הרב חזקיה "ועכשיו אני אחדש לכם עוד חידוש, אם תרצו" – "בטח שרוצים" קראו כולם – "מצויין" אמר הרב חזקיה "א"כ אשאל אתכם שאלה, מה אתם חושבים או יודעים, האם אדם מקבל שכר בעולם הזה על מצוות שהוא מקיים?" – "אני חושב שכן" קרא עידו – "ואני חושב שלא" הכריז מתן – "ואני חושב" קרא נחום בנימת צחוק "שבטח התשובה מורכבת מגם וגם" – "אתה צודק נחום" הכריז הרב חזקיה "הגמרא במסכת קידושין (ל"ט, ע"ב) אומרת "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" כלומר אין מקבלים שכר על מצוות שאנו מקיימים בעולם הזה אלא רק בעולם הבא, חוץ מכמה מצוות שעליהם כתוב במסכת

פאה (א', א') שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כפי שאנו אומרים כל יום בתחילת תפילת שחרית, אך חכמים גילו לנו, שאמנם לא מקבלים שכר על קיום המצווה אם מקיימים אותה כפי שחייבים, אך על הידור מצווה מקבלים שכר גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, ולכן על שמירת שבת עצמה, השכר הוא רק בעולם הבא, אך מה שאנו מהדרים ומוסיפים כמה שיותר מחול לקודש על זה מקבלים שכר גם בעולם הזה, וכך גם בכל מצווה ומצווה ככל שהאדם מתאמץ לעשותה יותר מכפי כוחו הרגיל הוא מקבל על כך שכר הרבה"

הרב חזקיה הציץ בשעונו ואמר "טוב חברים, השעה כבר מאוחרת, מרוב הלימוד לא שמנו לב שהזמן אץ רץ לנו ומחר יש לכם יום עבודה עמוס, אז בואו נזמן נברך וכולנו

"אבל הרב" שאל נחום "אצלנו בישוב מתפללים ערבית במוצאי שבת, מיד כשיוצאים שלושה כוכבים אז איך אני יכול להוציא שבת לפי שיטת רבינו תם מה אני אתפלל ביחידות?"

"נחום" קרא הרב חזקיה "שאלה נפלאה, באמת הרבה אנשים שאלו אותי את אותה השאלה והתשובה היא, שאדם יכול להתפלל ערבית במוצאי שבת יחד עם כל הציבור בזמן שיוצאת שבת, לפי שיטת הגאונים, אך כל זמן שלא יעשה בידיים מלאכה שאסור לעשותה בשבת, כגון ידליק או יכבה את האור או לדוגמא יכתוב בעט, זה נחשב לו שהוא עדיין שומר שבת, רק האדם צריך להקפיד שלאחר התפילה לא יעשה מלאכה שאסור לעשותה בשבת עד שיגיע זמן צאת השבת לפי זמן רבינו תם, כלומר שלא יעשה מלאכה עד שבעים ושתיים דקות לאחר זמן השקיעה – "אבל הרב" שאל אליאב "וגם אם האדם עשה הבדלה בתפילה, ואמר אתה חוננתנו, זה לא נקרא שהוא הוציא את השבת?" – "שאלה מצוינת אליאב, ואני אחדש לך חידוש יותר גדול" ענה הרב חזקיה "שאפילו אם האדם יעשה הבדלה, על כוס יין, לפני זמן ר"ת, ורק שוב יקפיד

שלא להדליק ולכבות את נר ההבדלה, זה עדיין נחשב לו שלא הוציא את השבת" אחר הוסיף "בואו ואקריא לכם את לשון הקצוש"ע ילקוט יוסף, ותתרגמו בעצמכם מחשיבות שמירת זמן ר"ת, רק לפני שאקרא, אדגיש, כי הדבר נוהג בין לבני אשכנז והן לבני עדות המזרח "אולם ראוי ונכון שכל ירא שמים וחרד לדבר ה', יחמיר על עצמו שלא לעשות מלאכה עד שיעבור שיעור שבעים ושתיים דקות (בשעות זמניות), אחר השקיעה שלנו, כדעת רבינו תם ודעימיה. ומצוה רבה לפרסם דבר זה ללומדים ויודעי ספר המחזיקים בתורת ה'. ואף על פי שכבר פשט המנהג בל המקומות להקל בזה כדעת הגאונים, הסוברים שאחר י"ג דקות וחצי (בשעות זמניות), מהשקיעה הנראית הוא כבר לילה, מכל מקום טוב ונכון להחמיר בזה, מאחר

ובכל זאת לכולנו יש יצה"ר המנסה לשכנע אותנו שלא לקום בבוקר מוקדם ולהישאר עוד כמה דקות מתחת לשמיכה, ולכן ר' יוסף קארו פתח את ספרו השולחן ערוך במילים הבאות: יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר.

והמשנה ברורה שם הוסיף שאף אם היצר מנסה לומר לאדם שלא כדאי שיקום ממיטתו כי עדיין לא ישן מספיק, צריך להתגבר עליו ולא לשמוע לו, וכדאי שיחשוב שאם יהיה צריך לעמוד לשרת לפני מלך בשר ודם כמה היה זהיר וזריז לעמוד בהשכמה להכין עצמו לעבודתו, ק"ו בן בנו של ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

ואולי כדי לזכור דבר זה שיש מלך שאנו צריכים להזדרז לעבדו כתב המשנה ברורה (בסימן א ס"ק ח) – טוב לומר תיכף בקומו מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך. וניתן לומר זאת אף קודם נטילת ידיים. (מגן אברהם סימן ד ס"ק כח)

"ואם כבר דיברנו על השכמת הבוקר" אמר אלעזר "בואו ונלמד גם על

נטילת ידיים שנוטלים כשקמים משינה" נטילת ידיים – מיד כשאדם מתעורר משנתו ואינו רוצה לישון צריך יטול ידיו. (משנה ברורה סימן א ס"ק ב) הסיבה לנטילת ידיים בבוקר היא בגלל שידינו של האדם עסקניות הן, וכנראה בלילה נגעו הידיים בגופו של האדם במקומות מכוסים ובמקומות שאינם נקיים. ובגלל שבבוקר האדם הוא כבריה חדשה שקם משנתו שהיא כמוות ומתעורר לחיים. ויש רוח רעה ששרויה על הידיים. (משנה ברורה סימן ד ס"ק א)

לכתחילה יש להקפיד על כל דיני נטילת ידיים כמו שמקפידים בנטילת ידיים ללחם. כלומר ע"י כלי, וע"י אדם. (שו"ע סימן ד סעיף ז)

יש להקפיד בתחילה לאחוז את הכלי ביד ימין וליטול את המים על יד שמאל. (שו"ע סימן ד סעיף י) ויש לערות 3 פעמים לסרוגין על כל יד כלומר בתחילה שופכים מים על יד שמאל ואח"כ על יד ימין וכך עושים 3 פעמים. (שו"ע סימן ד סעיף ב)

אין ליטול על הקרקע במקום שאנשים עוברים, אלא יטול לתוך כלי, ואת המים ישפוך למקום שילכו לאיבוד כגון לשירותים, כי יש על המים רוח רעה. (שולחן ערוך סימן ד סעיפים ח – ט)

לכתחילה יש לזוהר שלא ללכת ד' אמות בלי נטילת ידיים. על כן יש מקפידים לשים ליד מיטתם כלי ובתוכו נטלה מוכנה עם מים. אם אין לו מים לידו, יש מקילים שכל הבית נחשב כד' אמות, ויש שמקפידים ללכת כל פעם ד' אמות ולעצור, ושוב להמשיך ד' אמות וכו'.

–"יאללה חבר'ה קדימה, הגיע זמן להתחיל לעבוד, יום ארוך עוד לפנינו" הנערים זימנו, ברכו, וכשהתכוונו להיכנס לחממה, לפתע עצרה משאית גדולה ומתוכה קפצו שני בחורים חסונים "מי כאן אלעזר?" שאלו..

נוכל ללכת לישון, על מנת שיהיה לנו כוח לעבוד את ה' גם מחר"

למחרת הגיע אלעזר לחממות בשעה שבע וחצי, אך לא ראה שם נפש חיה, אף אחד מהנערים לא היה שם, והוא חשב לעצמו, מסתמא הם עדיין מתעכבים קצת באכסניה, על כן הוא החליט לחכות עד לבואם של הנערים, לאחר רבע שעה אלעזר שם לב שעדיין אף אחד לא בא, הוא החליט ללכת לבדוק מה קרה עם הנערים, הוא הלך לאכסניה וגילה שם לתדהמתו, כי כל הנערים ישנים שנת ישרים, בעדינות החל אלעזר להעיר את החבורה וקרא "קדימה חברים, בוקר טוב" הנערים החלו לקום אט אט

אמרו מודה אני, ונטלו ידיים, לאחר שהנערים התארגנו וברכו ברכות התורה, קרא אלעזר כשחיוך מתפשט על פניו "אני רואה שהרבצתם חתיכת שינה הלילה" – "תשמע אלעזר" קרא נחום לעומתו "זה מה שקורה כשהולכים לישון מאוחר, ועוד אחרי שבת עמוסה כל כך, אתה יודע איך זה קשה לצאת משבת ליום של חול" אלעזר חיך

ואמר "אתה מספר לי, לכם זה קורה פעם אחת, אצלי זה כל שבוע מחדש" – "אז איך אתה מתגבר על היצה"ר, ומצליח בכל זאת לקום?" שאל עירו – "אה, כי אני כל הזמן מזכיר לעצמי את מה שכותב ר' יוסף קארו בתחילת ספרו השו"ע" – "ומה הוא כותב שם?" שאל נתן – "אני אענה לכם על זה, אבל לא עכשיו, אני מציע שתלכו להתפלל, עוד כמה דקות מתחיל המניין האחרון של שחרית בבית הכנסת, ואח"כ תאכלו ארוחת בוקר, ובזמן שתאכלו, נלמד את דברי השו"ע" – "סגור" ענתה החבורה ומיהרה לבית הכנסת.

לאחר התפילה ניגשו כולם לארוחת הבוקר שארגן אלעזר בזמן שאכלו פתח אלעזר ואמר "עכשיו, לפני תחילת העבודה, שעוד מחכה לנו היום, בואו ונקבל כוח ע"י לימוד תורה"

אלעזר החזיק בידו ספר משנה ברורה והחל את שיעורו "ראשית צריכים לזכור, כאשר מדברים על השכמת הבוקר שלימוד תורה בלילה הוא דבר חשוב ביותר, כמו שכתב הרמב"ם הרוצה לזכות בכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה.

וכתב השולחן ערוך בסימן רלח – צריך לזוהר בלמוד הלילה יותר מבשל יום, והמבטלו עונשו מרובה. אין אדם לומד רוב חכמתו כי אם בלילה. ובעיקר בלילות החורף שהם ארוכים יותר מט"ו באב ואילך יש להקפיד על כך יותר. רמ"א יו"ד סימן רמו סעיף כג)

האחרונים כתבו שמט"ו באב עד ט"ו באייר צריך לקום ללמוד בלילה. וע"פ קבלה צריך לקום תמיד ללמוד בלילה. (משנה ברורה סימן א ס"ק ט)

אך מי שרוצה ללמוד בלילה צריך לקחת בחשבון שזה לא יהיה על סמך הקימה בבוקר מוקדם ותפילה במניין ולכן צריך לעשות כל דבר במידה הנכונה

העלון מוקדש לטובת לעילוי זשמת
דודנו ר' אהרן זי"ם ב"ר שלמה דב ש"פמן ע"ה
י"ט מרחשוון